

Program 11. Promocija značaja preventivnih pregleda posebno usmerenih na osetljive grupacije stanovništva (žene, trudnice, mala i predškolska deca, školska deca, lica starija od 65 godina života i osobe sa invaliditetom)

Izveštaj o sprovedenim aktivnostima, mart 2021

U okviru programskog zadatka:

Promocija značaja preventivnih pregleda posebno usmerenih na osetljive grupacije stanovništva (žene, trudnice, mala i predškolska deca, školska deca, lica starija od 65 godina života i osobe sa invaliditetom)

Zavod za javno zdravlje Sombor, u skladu sa planom, sproveo je sledeće aktivnosti vezane za mart-mesec borbe protiv raka:

- Na sajtu Zavoda za javno zdravlje Sombor postavljen je sadržaj edukativnog karaktera o prevenciji malignih bolesti povodom obeležavanja Mart – meseca borbe protiv raka (20. mart -Nacionalni dan borbe protiv raka dojke)
- U Srednjoj školi Sveti Sava u Somboru održana su 2 predavanja na temu prevencije karcinoma dojke.

20. mart – Nacionalni dan borbe protiv raka dojke

Mart je mesec kada se mnogobrojnim aktivnostima obeležava 20. mart – Nacionalni dan borbe protiv raka dojke. Na taj način se skreće pažnja javnosti na raspostranjenost bolesti i na podizanje svesti žena o značaju preventivnih pregleda u ranom otkrivanju bolesti.

Kada se otkrije na vreme, rak dojke je izlečiv u preko 90% slučajeva. Samim načinom lečenja, koje je kraće i efikasnije, podiže se kvalitet života obolelih i lečenih žena.

Rak dojke predstavlja vodeći uzrok obolevanja i umiranja od malignih bolesti u ženskoj populaciji širom sveta. Prema podacima Svetske zdravstvene organizacije, u svetu se godišnje registruje skoro 1.700.000 obolelih žena, dok od iste bolesti svake godine umre preko pola miliona njih. Prema najnovijim procenama SZO i Međunarodne agencije za istraživanje raka, samo u Evropi je obolelo više od pola miliona žena od raka dojke. Procenjena stopa obolevanja u Evropi je iznosila 74,4/100.000 žena. Srbija se sa procenjenim stopama nalazi na 20. mestu u odnosu na 40 evropskih zemalja. Žene u Srbiji se nalaze u srednjem riziku obolevanja od ove vodeće maligne lokalizacije.

Prema istim procenama, 137.000 žena je umrlo u Evropi od raka dojke i procenjena stopa mortaliteta iznosila je 14,9/100.000. Žene u Srbiji nalaze se u visokom riziku umiranja od raka dojke. Srbija se sa procenjenim stopama mortaliteta u odnosu na 40 evropskih zemalja nalazi na prvom, odnosno drugom mestu zajedno sa Crnom Gorom.

Rak dojke je vodeći maligni tumor u obolevanju i umiranju kod žena u Srbiji. Prema poslednjim podacima Instituta za javno zdravlje Srbije „Dr Milan Jovanović Batut”, u Republici Srbiji je registrovano 4494 novoobolelih i 1766 umrlih žena od raka dojke. Stopa obolevanja od raka dojke kod žena u Republici Srbiji iznosila je 67,2 na 100.000, a stopa umiranja 20,7 na 100.000 žena.

U odnosu na prethodni period, zabeležen je porast uzrasno-specifičnih stopa obolevanja od 40. godine života, a najviše stope obolevanja su zabeležene u najstarijim uzrastima – od 60. do 74. godine života.

Kada govorimo o umiranju od malignih tumora dojke primećuje se blagi porast već u uzrastu od 45. godine, ali najviše stope umiranja su i dalje u uzrastima od 55. do 74. godine života.

Visoke stope obolevanja u uzrastima od 55. do 74. godine prate u istim uzrastima i visoke stope umiranja, što najverovatnije govori o kasnom javljanju žena tog uzrasta, kada je maligna bolest već u uznapređovalom stadijumu, odnosno već su prisutne udaljene metastaze na susednim organima.

Rak dojke je jedan od vodećih uzroka prevremene smrti kod žena u Srbiji. Meren godinama izgubljenog života rak dojke je na 3. mestu kao uzrok smrti kod žena starosti 45–64. godine, posle cerebrovaskularnih bolesti i ishemijske bolesti srca.

Visoka učestalost obolevanja od raka dojke mora se u izvesnoj meri pripisati činjenici da do danas nisu otkriveni ili do kraja razjašnjeni svi uzroci njegovog nastanka, pa su dometi primarne prevencije, u tom smislu, limitirani. Imajući tu vrstu ograničenja u vidu, kao jedino dokazano efikasno rešenje za smanjenje stope umiranja od ove bolesti nameće se njeno rano otkrivanje, odnosno sekundarna prevencija. Prateći preporuke Svetske zdravstvene organizacije i iskustva evropskih zemalja u sprovođenju populacionih skrining programa, u Republici Srbiji je u decembru 2012. godine započet program organizovanog skrininga raka dojke koji ima za cilj smanjenje smrtnosti i unapređenje kvaliteta života žena obolelih od ove bolesti.

Peti ciklus organizovanog skrininga raka dojke je u toku. U 2021. godini pregledano je ukupno 29.514 žena i otkriveno je 39 karcinoma. U organizovanom skriningu učestvuje 35 opština, kao i dva mobilna mamografa.

Instituti i zavodi za javno zdravlje širom zemlje u saradnji sa predstavnicima lokalnih samouprava organizuju promotivne aktivnosti kako bi uticali na to da što veći broj žena obavi preventivni pregled u cilju ranog otkrivanja raka dojke. Otkrivanjem raka dojke u ranoj fazi bolesti stvara se mogućnost za njegovo efikasno lečenje. Pravovremenom primenom odgovarajuće savremene terapije i daljim kontinuiranim tretmanom, moguće je očuvati zdravlje i značajno unaprediti kvalitet života obolelih žena.

Mobilni mamograf čiji rad organizuje Institut za javno zdravlje Srbije „Dr Milan Jovanović Batut” uz podršku Ministarstva zdravlja, od 15. do 31. marta se nalazi na lokaciji Carigradski drum, na Kalemegdanu i vrši preglede za sve zainteresovane žene uzrasta od 45 do 69 godina sa teritorije Grada Beograda.

Akcija je organizovana kako bi na najbolji mogući način, u susret Nacionalnom danu koji se obeležava 20. marta, podsetili naše sugrađanke koliko je važan mamografski pregled. Takođe, tog dana ćemo brojnim aktivnostima ispred samog mamografa obeležiti navedeni dan.